

Showering During the Nine Day/Yehoshua Grunstein

A] Source

מסכת תענית דף י"ג עמוד א - אמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא: כל שהוא משום אבל, כגון תשעה באב ואבל - אסור בין בחמין בין בצונן. כל שהוא משום תענוג, כגון תענית צבור - בחמין אסור, בצונן מותר....

B] Custom

הרמב"ם [הלכות תעניות ה/ו]- ושבת שחל תשעה באב להיות בתוכה אסור לספר ולכבס... וכבר נהגו ישראל שלא לאכול בשר בשבת זו ולא יכנסו למרחץ עד שיעבור התענית.

שולחן ערוך [או"ח, הלכות תשעה באב ושאר תעניות, תקנ"א/ט"ז];

<p>תרומת הדשן [ק"נ]- אמנם כמדומה לי שראיתי בימי חורפי רוחצים בנהרות מר"ח ואילך ולא מיחו בידם, והמחמיר תבא עליו ברכה.</p> <p>שולחן ערוך- ויש שאין נמנעין אלא בשבת זו</p>	<p>הרמ"א- ויש מקילים בחפירת הראש בחמין למי שרגיל בכך כל שבת.</p> <p>המגן אברהם [שם ט"ז]- נ"ל שיוולדת מותר לרחוץ, כמ"ש בי"ד סי' שפ"א ס"ג ובברכות דף ט"ז ע"ב כתבו התו' דאפי' בט"ב מותרת לרחוץ ע"ש, ואין להקל בזה דאין אנו רגילים כ"כ ברחיצה:</p>	<p>שולחן ערוך- יש נוהגים שלא לרחוץ מראש חדש.</p> <p>הוספת הרמ"א-...ונוהגין שלא לרחוץ, אפילו בצונן, מראש חודש ואילך (ת"ה סי' ק"נ), ואפי' בערב שבת של חזון אסור לרחוץ כ"א ראשו ופניו ידיו ורגליו בצונן (מהרי"ל ותשובת מהרי"ל סי' ט"ו וב"י).</p> <p>מרדכי [מסכת תענית הלכות תשעה באב רמז תרלט]- "אסור ברחיצה וסיכה" = משמע דוקא בט"ב. ומיהו; נהגו אבותינו שלא לאכול בשר ולשתות יין ולא לרחוץ מר"ח, ועלינו לקיים, דכתיב "ואל תטוש תורת אמך."</p> <p>תרומת הדשן [ק"נ]- שאלה: מר"ח אב עד התענית שרי לרחוץ בצונן כגון בנהרא...תשובה: יראה דלכאורה משמע דאסור, דהכי מסיק פ"ק דתענית [י"ג:]: "כל שהוא משום אבל, בין בחמין בין בצונן אסור. וכל מה שנמנעים מר"ח עד התענית משום אבל הוא, כרבנן פ' החולץ [יבמות מג ע"ב] שאני בין אבילות חדשה לאבילות ישנה, דהיינו מר"ח עד התענית כדמוכח בא"ז ובמרדכי דנהגו איסור ברחיצה....ומיהו, אהא דמשמע תלמודא דדוקא בט"ב באב אסור ברחיצה.... מ"מ, נראה דכיון דא"ז ומרדכי פליגי עלה בהא, דאינהו סברי דנהגו מר"ח ואילך, ה"נ נימא דבהא נמי פליגי, דנהגו אפילו בצונן.</p> <p>שו"ת מהרש"ל [צ"ב]- מי שקיבל עליו שלא לאכול בשר בין המצרים ולא לשתות יין אי שרי במרחץ או לא?...תשובה- יראה דשרי. ולא מבעי' בסתם דשרי. אלא אפי' דאסור לנהוג פרישות זו לעצמו למנוע מרחץ מע"ש אם מורגל בכך...לא תלוי רחיצה בתענית כלל. ועוד- מניעת אכילת בשר תלוי בצער ומניעות מרחץ תלוי באבילות... ואין מניעות מרחץ בכלל מניעת בשר...כי אין לנו אלא מה שאסרו חכמים.... ואין להביא ראייה מאלו ט' ימים שנהגו איסור רחיצה אף בע"ש שאני שכל ישראל או רובו של גולה קבלו עליהו... והאמת, שאף באלו ט' ימים אין כ"כ יאות המנהג בעיני לבטל הרחיצה בע"ש אלא מה אעשה שכבר נתפשט המנהג</p>
---	--	--

הסתייגות הרמ"א- ולצורך מצוה שרי. ולכן נדה רוחצת וטובלת.

הסבר הגר"א [שם]- "יש נוהגים" כמו באבל, וכמו שאסרו מלספר ולכבס. וכל זה **מצד הקבלה**. אבל מדינא, אף בעט"ב מותר כמ"ש בסוף תענית כל שהוא משום כו' : ולצורך מצווה שרי...דבכה"ג **לא קבלו עליהו**. ואף במקום שאסור מדינא, אמרו "ובחמישי מותר מפני כבוד השבת". ועוד - דבכל רחיצה **שאינה של תענוג** + רק למצוה מותר אף בת"ב כמ"ש כל חייבי טבילות כו' וע"ל סימן תקנ"ד

שו"ת יחיה דעת [א/ל"ח]- שאלה: האם מותר לרחוץ כל גופו במים חמים וסבון בערב שבת חזון...או להתקלח בצונן בשבוע שחל בו תשעה באב? **תשובה**: במסכת תענית (דף ל ע"א), מבואר שאין איסור מצד עיקר ההלכה להתרחץ אפילו ביום ערב תשעה באב, עד לזמן סעודה המפסקת, **אולם מנהג ישראל להחמיר ברחיצה אף קודם תשעה באב**... , וברור שאין הכוונה לאסור הרחיצה מראש חודש אב מצד הדין, **אלא מצד המנהג**

C] Explanation- Pleasure Versus Hygiene

שולחן ערוך [נו"ד שפ"א/א]-רחיצה כיצד? אסור לרחוץ כל גופו, [Bath] אפילו בצונן; אבל פניו ידיו ורגליו [Shower]; בחמין, אסור; בצונן, מותר. **ואם היה מלוכלך מטיט וצואה, רוחץ כדרכו ואינו חושש.**
שו"ת יחיה דעת [א/ל"ח]- שאלה: האם מותר לרחוץ כל גופו במים חמים וסבון בערב שבת חזון...או להתקלח בצונן בשבוע שחל בו תשעה באב? **תשובה:** במסכת תענית (דף ל ע"א), מבואר שאין איסור מצד עיקר ההלכה להתרחץ אפילו ביום ערב תשעה באב, עד לזמן סעודה המפסקת, **אולם מנהג ישראל להחמיר ברחיצה אף קודם תשעה באב**...מדברי הרמב"ם והרמב"ן הנ"ל, שלא אסרו בשבוע שחל בו תשעה באב **אלא כניסה למרחץ**, כלומר, להתרחץ במים חמים, משמע שבצונן מותר, ואין בזה מנהג להחמיר כלל. ואמנם מדברי האור זרוע והמרדכי נראה שסוברים להחמיר גם בצונן, אולם במקור דבריהם, בראבי"ה, מבואר שבצונן מותר על כל פנים... ואמנם יש אחרונים שהחמירו גם בצונן, ... מכל מקום בהיות שכל יסוד חומרא זו אינה מעיקר ההלכה אלא מתורת מנהג, ובארץ ישראל אין מנהג ברור בזה אצל עדות המזרח, נראה שבדאי יש להורות להקל לשחות בים או בבריכה או להתקלח בצונן, אפילו בשבוע שחל בו תשעה באב. ובספר ישועות יעקב (סי' תקנ"א סק"ג), כתב שבאמת לא נאסר מצד המנהג אפילו בשבוע שחל בו תשעה באב, אלא רחיצה בחמין, אבל בצונן מותר. ודלא כהרמ"א ע"ש. ומכל מקום נראה שלאחינו האשכנזים היוצאים ביד רמ"א, יש להחמיר אף בצונן, ורק לפועלים השבים ממלאכתם שטופי זיעה, **ובלא מקלחת בצונן יש להם צער רב**, יש להקל להם להתקלח בצונן.

D] Proof # 1 ;Locking the...BATHHOUSES

מסכת תענית שם- אמר רב אידי בר אבין: אף אנן נמי תנינא: ונועלין את המרחצאות.

ערוך השולחן [אוח תק"נ/ג]-מדינא אין איסור רחיצה בחמין בכל הג' צומות. ומ"מ המנהג לאסור. רק בע"ש רוחצין בחמין מפני כבוד השבת [ב"ח] **אבל בצונן אין מנהג כלל ויכול לרחוץ בצונן** וכן להזיע במרחץ ג"כ מותר דאין זה תענוג אלא הסרת צער זיעה:

שו"ת אגרות משה [אבן העזר ד/פד/ד]- ולגבי שאלת בני הישיבה אם ביום חום מותר לרחוץ אחר ר"ח אב עד עת"ב מאחר שמכונים להסיר הזיעה, ולא מחמת תענוג, באמת יש להקל.

Proof # 2-For "Medical" Purposes

משנה ברורה [שם פ"ח]- עיין לקמיה דאפילו בצונן יש ליזוהר. ולרפואה מותר אפילו בחמין ואפילו בשבוע שחל בו ט"ב.
[שם צ"ג]- וכן קטנים שיש להם חטטין בראשן נוהגין לרחצן בראשן:

E] Position of Rav Soloveitchik

הרמ"א [נו"ד שפ"א/א]-הגה: וכל זה מדינא אינו אסור רק שבעה, אבל אח"כ מותר ברחיצה. **אלא שנהגו האידינא לאסור רחיצה כל ל' יום** (מהר"מ הלכות שמחות ובהגמ"י פ"ז מהל' יום טוב ופ"י דהל' אבל); ואפילו לחוף הראש אסור (לקמן סי' ש"צ ובא"ז); **ואין לשנות המנהג, כי מנהג קדום הוא ונתייסד על פי ותיקין (א"ז בשם רשב"א).**

ביאור הגר"א [ארו"ח תקנ"א]- ונוהגין שלא כו'. כמ"ש בפ"א דתענית כל שהוא משום אבל כגון ט"ב ואבל אסור בין בחמין בין בצונן, **והנך ימים נמי נהגו משום אבל** כמ"ש בפ"ד דיבמות שאני אבילות כו': ואפילו בע"ש של חזון כו' **כמו באבל כמ"ש בתענית שם** והלכתא אבל אסור כו' אבל פניו ידיו ורגליו כו':

שו"ת אגרות משה [או"ח ד/ק"ב]-הנה אם אחד עוסק באיזה מסחר למלאכה שאם לא יסתפר את זקנו בימי הספירה ובימים שבין י"ז בתמוז לט' באב יהיה לו הפסד ממון= אז מותר, כי לא נהגו במקום הפסד. **אבל בשבוע שחל בו ט' באב שאסור מדינא דגמ' סוף תענית (ל ע"א)** אין להתיר. ידידו, משה פיינשטיין.

ספר שיעורי הרב [על אבילות ותשעה באב, עמ' כ"א, סימן י"א]- וביאר בזה **הגר"מ** ז"ל, דהנה כתב הרמ"א...שמדינא אין לאסור רחיצה באבל אלא תוך שבעה בלבד, אך ניהגו לאסור רחיצה כל ל' יום. ומימלא, הואיל ונהגו האשכנזים ליזוהר **בכל דיני אבילות שלשים** מר"ח אב עד התענית, לפיכך נהגו גם שלא לרחוץ בימים אלו. ועפ"ז העלה הגר"מ ז"ל, דהואיל ובזה"ז אין אנו נוהגים למנוע רחיצה אפ' באבל אלא תוך שבעה בלבד, וכדינא דגמ', ממילא מסתבר דה"ה נמי א"צ להחמיר ברחיצה מר"ח אב עד התענית.